

การศึกษาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
The Study of School Buildings and Environmental Management
In Kamphaeng Phet Educational Service Area office 1

พิสิทธิ์ชัย แยมโกเมน¹ อธิศักดิ์ อุปไมยอติชัย²
E-mail: thefootball99@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารและแนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 123 คน

ผลการวิจัยการศึกษาการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.27$, S.D.=0.78) โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการควบคุมดูแล อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.55$, S.D. = 0.85) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.06$, S.D. = 0.74) ส่วนแนวทางการการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามด้าน ดังนี้ ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่มีความถี่สูงสุด คือ ตกแต่งอาคารสถานที่ให้สวยงาม สะอาด น่าอยู่ ตามหลัก 5 ส. ความถี่ต่ำสุด คือ การประสานเพื่อขอความร่วมมือจากชุมชน หรือ หน่วยงานอื่นๆ ,ด้านการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่มีความถี่สูงสุด คือ กำหนดระเบียบการใช้อาคารสถานที่ที่เป็นลายลักษณ์ อักษรให้ชัดเจน ความถี่ต่ำสุด คือ ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ได้ใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเป็นสัดส่วน, ด้าน การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ที่มีความถี่สูงสุด คือ มีการแต่งตั้งครูให้รับผิดชอบโดยตรง ความถี่ต่ำสุด คือ จัดหา บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการตกแต่งภูมิทัศน์ของโรงเรียน ,ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่มีความถี่ สูงสุด คือ ผู้บริหารจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของสถานที่ราชการ ความถี่ต่ำสุด คือ ให้ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง หรือ ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแลรักษาอาคารสถานที่ และ ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่มีความถี่สูงสุด คือ ควรจัดเก็บข้อมูลจากการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ความถี่ต่ำสุด คือ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการประเมินจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: บริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

Abstract

The objective of this research were to study the management and guidelines for building and school environment management classified by work experience. The samples used in this research were 123 school administrators of schools under the Kamphaeng Phet Primary educational service Area Office 1 number 123 persons.

The results of the research school building and environmental management, under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1 shown all aspects were found at average level ($\bar{X}=3.27$, S.D. = 0.78). The aspect with the highest mean was the controlling of buildings ($\bar{X}=3.55$, S.D. = 0.85) and the environment and the area with the lowest average was evaluation of building use and environment ($\bar{X}=3.06$, S.D. = 0.74). The guidelines for building and environmental management of schools under the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1 classified by aspects in terms of building construction and the environment, the highest frequency was decorate the building to be beautiful, clean, pleasant to work according to the 5S principles, lowest frequency was to coordinate for cooperation from the community or other agencies. In terms of use of buildings and the environment, the highest frequency was Establish clear written regulations for the use of buildings, the lowest frequency was to

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

promote public relations for students, parents, communities to use the building and the environment in proportion. Maintenance of buildings and the environment, the highest frequency was teachers were appointed to take direct responsibility, the lowest frequency was to provide personnel with knowledge to decorate the school landscape. Controlling of school buildings and environment, the highest frequency was management organized a guard to take care of the building according to the regulations on the security of government offices, the lowest frequency was the school board. A committee of a parent network or community to take part in controlling maintain the building. And the evaluation of the use of buildings and the environment, the highest frequency was collecting data of the use of the school building and environment should be systemic, the lowest frequency was that a committee should be appointed to assess all parties involved.

Keywords: manage buildings and environments of school

ความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ดังนี้คือ มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอน มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 25 กล่าวว่ารัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ อุทยาน วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีศูนย์การกีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ตัวอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดการกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 26)

การจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายนั้น เรื่องการจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งสถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนต้องสะอาด ร่มรื่น เรียบง่าย สดชื่น สงบ แจ่มใส มีชีวิตชีวา วัสดุ อาคารสถานที่ ได้รับการดูแลมีความเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งจะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลาอย่างเหมาะสมจะทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพล ทำให้เป็นคนละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักความสงบ และรักความร่มรื่นไปด้วย ถือว่า คุณธรรมต่างๆอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรจะเกิดขึ้นในตัวนักเรียน จึงเห็นสมควรในการจัดการดูแลอาคารสถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อประโยชน์ที่นักเรียนจะได้พัฒนาเต็มความรู้ความสามารถ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540: 12)

ดังที่กล่าวมาข้างต้น สิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา อาคารเรียน และสิ่งก่อสร้างซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะช่วยให้สถานศึกษามีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลต่อมาตรฐานการเรียนรู้และช่วยให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยให้มากที่สุด เช่น อาคารเรียนต้องร่มรื่น ผนังอาคารเรียนมีสีให้ความรู้สึกเย็น และเครื่องมือรักษาความปลอดภัยพร้อมต่อการใช้งาน แต่เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 หลายแห่ง ยังมีส่วนที่ต้องพัฒนาด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมหลายด้าน เช่น ด้านการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนยังขาดการจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต่อความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน การทำแผนผังเพื่อแสดงบริเวณอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมยังไม่เป็นปัจจุบัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1, 2563)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการศึกษาแก่สถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย
การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 178 คน
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 123 คน โดยใช้ตารางสุ่มของเครจซี่ และมอร์แกน(Krejcie and Morgan.1970 : 607-608)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
แบบสอบถามการศึกษาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้
 - 3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)
 - 3.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมทั้ง 5 ด้านตามขอบเขตการวิจัย ประกอบไปด้วย การจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และ การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำนวน 50 ข้อ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้
 - 4.1 นำแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล ไปเก็บข้อมูลกับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 123 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
 - 4.2 รวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล นำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
 - 5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ผลการวิจัย

1. การศึกษาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน
 - 1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 100
จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็น ร้อยละ 16.26 ประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 36.59 และประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 47.15
 - 1.2 ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวม

ตารางที่ 1 แสดงผลสภาพการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวม ทั้งหมด 5 ด้าน

ด้าน	รายการ	(n = 123)		ระดับ
		\bar{X}	S.D.	
1	ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	3.32	0.80	ปานกลาง
2	ด้านการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	3.13	0.68	ปานกลาง
3	ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	3.30	0.81	ปานกลาง
4	ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	3.55	0.85	ปานกลาง
5	ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	3.06	0.74	ปานกลาง
	รวม	3.27	0.78	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวม ทั้งหมด 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.78) เมื่อ พิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.85) รองลงมา ได้แก่ ด้านด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.80) และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$, S.D. = 0.74)

1.3 ผลการศึกษาข้อมูลแนวทางการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

แนวทางการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ความถี่
1. การจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	
1.1 ควรมีการควบคุมการก่อสร้างให้ถูกต้องเป็นไปตามระเบียบกฎหมายของการจัดซื้อจัดจ้าง	34
1.2 ควรจัดพิมพ์งบประมาณให้กับโรงเรียนเพื่อจัดสร้างอาคารสถานที่และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม	14
1.3 มีการประสานเพื่อขอความร่วมมือจากชุมชน หรือ หน่วยงานอื่นๆ	8
1.4 โรงเรียนควรมีแผนผังการวางอาคาร แหล่งเรียนรู้	32
1.5 ตกแต่งอาคารสถานที่ให้สวยงาม สะอาด น่าอยู่ ตามหลัก 5 ส.	35
2. การใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	
2.1 กำหนดระเบียบการใช้อาคารสถานที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน	62
2.2 ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ได้ใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเป็นสัดส่วน	28
2.3 ควรมีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่ใช้ในโรงเรียน	33
3. การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	
3.1 ให้แบ่งหน้าที่บุคลากรในโรงเรียน รับผิดชอบดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมในการ ดูแลและบำรุงรักษา	33
3.2 สร้างความตระหนักให้กับนักเรียนในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	22
3.3 สสำรวจอาคารเรียนและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพมั่นคง ปลอดภัย เสมอแล้วนำผลการสำรวจมาปรับปรุง ซ่อมแซม	15
3.4 จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการตกแต่งภูมิทัศน์ของโรงเรียน	11
3.5 มีการแต่งตั้งครูให้รับผิดชอบโดยตรง	42
4. การควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	
4.1 ผู้บริหารจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของสถานที่ราชการ	52
4.2 ให้อาคารเรียนมีแสงสว่างโดยรอบ เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน	18
4.3 หากมีบุคคลภายนอกเข้ามาขอใช้สถานที่ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้อย่างเคร่งครัด	27

ตารางที่ 2 (ต่อ)

แนวทางการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ความถี่
4.4 ผู้บริหารควรมีการกำกับติดตามการควบคุมอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ	20
4.5 ให้คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง หรือ ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแลรักษาอาคารสถานที่	5
5. การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	
5.1 ใช้วิธีการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนโดยการรับฟังความคิดเห็นของ ครู นักเรียน และ ชุมชน	14
5.2 ให้ครูและชุมชนได้เสนอแนะการปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน	15
5.3 ควรจัดเก็บข้อมูลจากการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ	42
5.4 ควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการประเมินจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	12
5.5 ประเมินผลการใช้อย่างสม่ำเสมอและเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ	40

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ที่มีความถี่สูงสุด คือ ตกแต่งอาคารสถานที่ให้สวยงาม สะอาด น่าอยู่ ตามหลัก 5 ส. จำนวน 35 คน, การใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ที่มีความถี่สูงสุด คือ กำหนดระเบียบการใช้อาคารสถานที่ที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน จำนวน 62 คน, มีการแต่งตั้งครูให้รับผิดชอบโดยตรง จำนวน 42 คน, การควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ที่มีความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา จำนวน 53 คน, การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ที่มีความถี่สูงสุด คือ ควรจัดเก็บข้อมูลจากการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ จำนวน 42 คน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับการปฏิบัติที่ปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการศึกษานั้น ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีการปฏิบัติมากที่สุด พบประเด็นเช่นนี้อาจมาจาก บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทะเบียนคุมทรัพย์สินทั้งครุภัณฑ์ อาคารเรียน ซึ่งมีระเบียบ พรบ.การจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำกับไว้ และ ควบคุมโดยการจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาที่ราชการประจำวัน การที่ผู้บริหารจะสามารถบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องครอบคลุมถึงลักษณะงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนจะมี 5 อย่างดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541: 20) 1) การจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 2)การใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 4)การควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 5) การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิลาวัลย์ อุ๋นนันท์, 2556: 96) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกแนวทางมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษาพบมากที่สุด คือ ตกแต่งอาคารสถานที่ให้สวยงาม สะอาด น่าอยู่ ตามหลัก 5 ส. ดังที่ ทวีสิทธิ์ สิทธิกร (2541: 17 -20) ได้สรุปหลักการขั้นพื้นฐานในการบริหารงานอาคารสถานที่ไว้คือการบริหารอาคารเรียน ห้องเรียน อาคารประกอบ และห้องพิเศษบริเวณโรงเรียนและ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่าห้องเรียนควรอยู่ในสภาพที่ใช้การได้เป็นสัดส่วนเรียบร้อย มีอุปกรณ์ครุภัณฑ์ประจำห้องครบครันและอยู่ในสภาพดี ถูกสุขลักษณะประจำห้องเป็นสิ่งสำคัญ ควรปราศจากเสียง ฝุ่น กลิ่น คิว้น และมลภาวะอื่นๆ แสงสว่างพอเหมาะ ขนาดห้องเรียนควรมีความเพียงพอ

จำนวนนักเรียนและเหมาะสมกับระดับการศึกษา ได้แก่ ห้องเรียนของโรงเรียนอนุบาล ห้องเรียนในโรงเรียนระดับ ประถมศึกษาและ ห้องเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนอาคารประกอบและห้องพิเศษโรงเรียนควรมีห้องพิเศษ เช่น ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้อง วิทยาศาสตร์ ห้องศิลปะและดนตรี ห้องประชุม ห้องอุปกรณ์การสอนและ ห้องอนามัยในส่วนของอาคารประกอบที่จำเป็น เช่น ส้วม ห้องปฏิบัติงานวิชาการเรียน ห้องครัว เป็นต้น ซึ่งห้องต่างๆ ดังกล่าวต้องมีอุปกรณ์จำเป็นตามหลักสูตรให้ครบครันด้วย

2.2 ด้านการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษาพบมากที่สุด คือ กำหนดระเบียบการ ใช้อาคารสถานที่ที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องสร้างข้อตกลงให้ชัดเจนกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ที่ใช้อาคาร สถานที่ เพื่อให้ได้ใช้ไปในแนวทางเดียวกันเพื่อความเรียบร้อย ความสะอาด ความปลอดภัย ให้เหมาะสมกับสถานที่นั้นๆของโรงเรียน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 20) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของ โรงเรียน ในด้านการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมไว้ว่า ควรมีการกำหนดการวางแผนการใช้อาคาร สถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอย มากที่สุดต่อการเรียนการสอนโดยตรง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งใน และ นอกห้องเรียนของนักเรียนและชุมชน

2.3 ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษาพบมากที่สุด คือ มีการ แต่งตั้งครูให้รับผิดชอบโดยตรง ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องมีการบริหารงานภายในโรงเรียนหลายฝ่ายงาน ซึ่งจะต้องมีผู้ช่วยซึ่งเป็นครูใน โรงเรียนที่ใกล้ชิดกับสภาพโรงเรียนให้ดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อรายงานการเปลี่ยนแปลง หรือ ปัญหา ขัดข้องของอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อบำรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.4 ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษาพบมากที่สุด คือ ผู้บริหาร จัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของสถานที่ราชการ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษามองว่าถือเป็นการดูแลและใช้อาคารให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการใช้ รวมทั้งการให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้ของสถานที่ศึกษา และถือว่าเป็นการควบคุมดูแลรักษาการให้บริการแก่ชุมชนและการ รู้จักส่งเสริมทำนุบำรุงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้คงสภาพดีและสนองความ ต้องการได้อย่างเพียงพอ

2.5 ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษาพบมากที่สุด คือ ควร จัดเก็บข้อมูลจากการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษามองว่าจะต้อง ใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณาวางแผนดำเนินงานในปี ถัดไปการประเมินผลการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อมต้อง ทำเป็นระยะๆ และสม่ำเสมอตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงาน เช่น ปลูกฝังให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองมีส่วนร่วม เป็นเจ้าของซึ่งต้อง รับผิดชอบต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียนในส่วนที่สามารถกระทำได้ซึ่งจะช่วยปลูกฝังนิสัยการทำงาน และเกิดการภาคภูมิใจ ในโรงเรียนของตนเอง ด้วย และปลูกฝังให้ชุมชนตระหนักว่าโรงเรียนเป็นสมบัติของชุมชน และให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม ร่วมในการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเท่าที่จะเป็นไปได้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่าสภาพการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม , ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ,ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ,ด้านการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ,ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

2. ผลการศึกษาแนวทางการการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้ให้ แนวทางในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน จำแนกตามด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยเรียงประเด็นที่มีค่าความถี่ในการสอบถอบข้อมูลสูงสุดไปยัง ความถี่ต่ำสุด ดังนี้ คือ 1) ตกแต่งอาคารสถานที่ให้สวยงาม สะอาด น่าอยู่ ตามหลัก 5 ส. 2) ควรมีการควบคุมการก่อสร้างให้ถูกต้อง เป็นไปตามระเบียบกฎหมายของการจัดซื้อจัดจ้าง 3) โรงเรียนควรมีแผนผังการวางอาคาร แหล่งเรียนรู้ 4) ควรจัดเพิ่มงบประมาณ ให้กับโรงเรียนเพื่อจัดสร้างอาคารสถานที่และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม 5) มีการประสานเพื่อขอความร่วมมือจากชุมชน หรือ หน่วยงาน อื่นๆ

2.2 ด้านการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยเรียงประเด็นที่มีค่าความถี่สูงสุดไปยังความถี่ต่ำสุด ดังนี้ คือ

1) กำหนดระเบียบการใช้อาคารสถานที่ที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน 2) ควรมีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่ใช้ในโรงเรียน 3) ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ได้ใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเป็นสัดส่วน

2.3 ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยเรียงประเด็นที่มีค่าความถี่สูงสุดไปยังความถี่ต่ำสุด ดังนี้

คือ 1) มีการแต่งตั้งครูให้รับผิดชอบโดยตรง 2) ให้แบ่งหน้าที่บุคลากรในโรงเรียน รับผิดชอบดูแลและอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมในการดูแลและบำรุงรักษา 3) สร้างความตระหนักให้กับนักเรียนในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 4) สักรวจอาคารเรียนและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพมั่นคง ปลอดภัย เสมอแล้วนำผลการสำรวจมาปรับปรุงซ่อมแซม 5) จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการตกแต่งภูมิทัศน์ของโรงเรียน

2.4 ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยเรียงประเด็นที่มีค่าความถี่สูงสุดไปยังความถี่ต่ำสุด ดังนี้ คือ

1) ผู้บริหารจัดการเวรยามดูแลอาคารสถานที่ ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของสถานที่ราชการ 2) หากมีบุคคลภายนอกเข้ามาขอใช้สถานที่ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้อย่างเคร่งครัด 3) ผู้บริหารควรมีการกำกับติดตามการควบคุมอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ 4) ให้อาคารเรียนมีแสงสว่างโดยรอบ เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน 5) ให้คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง หรือ ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแลรักษาอาคารสถานที่

2.5 ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยเรียงประเด็นที่มีค่าความถี่สูงสุดไปยังความถี่ต่ำสุด

ดังนี้ คือ 1) ควรจัดเก็บข้อมูลจากการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ 2) ประเมินผลการใช้อย่างสม่ำเสมอและเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ 3) ให้ครูและชุมชนได้เสนอแนะการปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน 4) ใช้วิธีการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนโดยการรับฟังความคิดเห็นของ ครู นักเรียน และชุมชน 5) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการประเมินจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษาค้นคว้านี้ขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. โรงเรียนควรมีการสรุปผลและมีการประเมินด้านการใช้อาคารสถานที่อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เพื่อนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชานำไปเป็นข้อมูลเพื่อดำเนินการปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรศึกษาปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กิตติมา ปรีดีลภ. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษรพิพัฒน์.

กุลธิดา กิจเจริญธรรม. (2540). เกณฑ์มาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย. (2560). พื้นฐานการบริหารจัดการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรลุ ดารา. (2544). การศึกษาปัญหาการบริหารอาคารสถานที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญช่วย จินดาประพันธ์. (2536). การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: สมิตรออฟเซท.

พิชัย เสงี่ยมจิต. (2546). การบริหารงานเฉพาะด้านในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต(การบริหารการศึกษา) สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

ภิญโญ สาธร. (2534). หลักการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2533 ก). เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการโรงเรียนประถมศึกษาหน่วยที่ 1 – 6. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สวัสดิ์ สายประสิทธิ์, มงคล สาอางค์กุล และสมบูรณ์ วัฒนวรพงศ์, (ม.ป.ป.), คู่มือสอบและปฏิบัติราชการ, (กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๔)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). การบริหารโรงเรียนตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว